

նաւուրց խորքին վրայ՝ մեռական յոյսերու և մարդարէական տեսիլներու շղթաններով գեղերփնտած գաղափարական գէմք մը, որուն լիուլի մարմնացումը եղաւ Քրիստոս, իրրեւ աստուածային երդումով հաստատուած և նուիրագործուած քահանայութեան մը սուրբ, անմեղ, անարատ, մեղաւորներէ զատուած և երկինքէն ալ վեր բարձրացած յարացոյց տրւարը:

Յարացոյց այդ տրւարին խորհուրդը պէտք է ընդմիջաւ անեղծ և անշարժ մնայ Քրիստոնէութեան բարոյականին մէջ և Եկեղեցւոյ հոգեւոր տնտեսութեան դաշտին վերեւ, իրրեւ ազդարար պատգամ՝ յիշեցրնելու մարդոց իրենց պարտականութիւնները հոգեւոր մշակներու ընտրութեան պատասխանատու և անաւոր զործին մէջ:

Թէև մարդոց ձայնով բայց Աստուծոյ կամքով միայն հարկ է որ ընտրուի Աստուծոյ պաշտօնեան:

Ոչինչ՝ մարդկօրէն:

Որպէսզի իրեն միջոցաւ Աստուծոյ մերձեցողները կարենան կատարելապէս վայելել փրկութեան բերկրանքը, պէտք է որ ընտրուի իր անձին վրայ փայլեցնէ աստուածաշնորհ քահանայութեան մը յատկանիշները, ուստի և հարկ է որ անոր ընտրութեան զործը չազդարարուի մարդկային խեղ կամ խեղ նկատումներու ընդմտումներով:

Թ. Ե. Գ.

ՇԱԲԱՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՇՐՔՈՒԹԻՒՆ Է

Եւ (Յիսուս) բաւ ամոնց. Շաբարը մարդու համար եղաւ եւ ո՛չ թէ մարդը շաբարին համար: Ուրեմն որդի մարդոյ շաբարին ալ Տէրն է. (Մրկ. Բ. 27, 28. Մար. ԺԲ. 8. Ղկա. 2. 5):

Քրիստոնէութիւն և Հրէութիւն բոլորովին տարբեր բաներ են, և այդ տարբերութիւնը, զարեւու ընթացքին, այնքան շեշտուած է որ երկու կրօններ ստացած են իրենց մասնաւոր կնիքը: Հրէութիւնը եղած է, հակառակ մարդարէական ազդարարութիւններու, աւելի ձեւի եւ ծէսի կրօնք, իսկ Քրիստոնէութիւնը հոգեկան կրօնք մը:

Այս իրողութիւնը նոյն իսկ քրիստոնէութեան արշալոյսին մէջ շեշտուեցաւ նշանաւոր հրեայի մը կողմէն, որ ո՛չ միայն ծագումով հարազատ հրեայ մըն էր, այլ նաեւ փարիսեցի հրեայ մը, որ մեծ նախնաձայնագրութեամբ ուղեց խեղդել քրիստոնէութիւնը իր որրանին մէջ, բայց օր մը, ողջմտութիւնը ցնցեց զինքն, հրաշալի պարագաներու մէջ բացուեցան իր հոգւոյն աչքերը, մկրտուեցաւ, քրիստոնեայ եղաւ, և ըսաւ իր հին կրօնակիցներուն և դաւանակիցներուն թէ դուք Սուրբ Գիրքը չէք հասկընար, պէտք է գիտնալ որ օրէնքը (հին) գալիք բաներուն չուրքն էին և ո՛չ թէ այն բաներուն բուն կերպարանքը (Յբր. Ժ. 1.). հետեւաբար ալ մէկը թող չդատէ ձեզ ուտելու կամ խմելու, կամ տօներու կամ ամսագլուխներու կամ շաբաթներու կողմանէ. որոնք գալիք բաներուն չուրքն են (Ղկա. Բ. 16, 17): Աւետարանն ալ կ'ըսէ. Հինը նորի հետ պէտք չէ խառնել. երկուքը միասին չեն երթար. հին տիկին մէջ նոր գինի չի դրուիր, ո՛չ ալ հին զգեստի վրայ նոր կտոր մը կրնայ դրուիլ իրրեւ կարկտան (Մար. Թ., Մրկ. Բ., Ղկա. Ե.): Պէտք չէ կապուիլ Ս. Գրոց տառին, այլ ատոր ներքին իմաստին կամ հոգիին. որովհետեւ գիրը կը սպաննէ, բայց հոգին կ'ապրեցնէ (Բ. Կրկ. Գ. 6):

Անոնք որ Հին կտակարանի տառին փակչելով կ'ուզեն քրիստոնէութեան մէջ հրէական սովորութիւնները պահել, բոլորովին կը սխալին: Առաքեալներու ատեն երուսաղէմի Եկեղեցւոյն մէջ, հրէութեանէ քրիստոնէութեան դարձողներ ուղեցին պահել կարգ մը հրէական սովորութիւններ. Առաքեալներ ժողովի մը մէջ քննեցին այդ խնդիրը եւ նկատի առնելով նորագործներու հոգեբանական վիճակը եւ մտայնութիւնը թոյլատու ոգիով որոշումներ տուին. բայց հետզհետէ երբ Եկեղեցին զարգացաւ, մեծցաւ, և քրիստոնէութիւնը սքանչելի յառաջդիմութիւն բրաւ հեթանոս ժողովուրդներու մէջ, այն ատեն քրիստոնէական ըմբռնումներու համեմատ կարգ կանոն դրուեցաւ Եկեղեցւոյ մէջ: Քրիստոնէական Եկեղեցին հրէական Ս. Գիրքը ընդունեցաւ, ատոր տառէն աւելի հոգիին կարեւորութիւն տալով. վասն զի Յիսուս-Քրիստոս ըսաւ. Ես եկայ Օրէնքը

(Հին Կտակարանը) կատարելագործելու և ո՛չ թէ քայքայելու:

Այդ կատարելագործումներէն մէկն էր Շարաքի պահպանութեան ըմբռնումը: Յիսուս-Քրիստոսի ժամանակակից հրէութեան մէջ Շարաքի պահպանութեան կանոնները խիստ էին և բարդ միանգամայն: Երեսուն ինը տեսակ գործեր կային զորս պիտի չընէր օրինապահ հրեայ մը. բայց Յիսուս ցոյց տուաւ թէ աւելորդ բաներ էին ատոնք և յաճախ հակասութեան մէջ կը ձգէին Հրեաները, որոնք ստիպողական հարկերու տակ այլևս չէին յարգեր օրէնքը. այսպէս՝ եթէ ոչխար մը փոսի մէջ խնար հրեան կը հանէր զայն փոսէն (Մքթ. ԺԲ. 11), առ իր եղբ կամ էլը կը քակէր մօտերէն եւ կը տանէր ջուրի (Ղլթ. ԺԳ. 15). մինչ այսպիսի գործեր հակառակ էին շարաքապահութեան կանոնին (*):

Այս է պատճառը որ հին օրէնքը կատարելագործող Յիսուս-Քրիստոս շարաք օրերը կը կատարէր իր բժշկութիւնը հակառակ եղած զիտոգութիւններու, և ինքն էր որ մատնանիւ կ'ընէր շարաքապահութեան մէջ ի գործ դրուած հակասութիւնները:

Քրիստոնէութեան մէջ հրէական շարաքը իր տառական իմաստով հասկցողներ և շարաքապահութիւն քարոզողներ ստոյգ հակասութեան մէջ են. որովհետեւ Քրիստոնէութիւնը իր գրեթէ 2000 տարուան կեանքին մէջ ո՛չ միայն հեռացած է հրէական ըմբռնումներէն, այլ նաեւ իրրեւ հոգեկան կրօնք մը՝ իր իսկ պատմութեան

մէջ յառաջդիմութիւններ ըրած է, այնպէս որ այսօրուան քրիստոնէութիւնը, իր աստուածաբանութեամբ, իր կարգուկանոնով նոյն չէ առաքելական զարու քրիստոնէութեան հետ: Քրիստոնէութիւնը յառաջդիմական է սկզբունքով. առ չի կրնար քաքացած օրէնքներու, ըմբռնումներու և բառերու կրօնք մը ըլլալ: Քրիստոնէութիւնը հին օրէնքը կ'ընդունի այնպէս ինչպէս Յիսուս-Քրիստոս և իր առաքեալները ընդունեցան զայն, այսինքն օգտուելով առնոր սկզբունքէն և հոգիէն քան թէ տառէն:

Շարաքի պահպանութեան մէջ ալ քրիստոնէութիւնը հետեւեցաւ միեւնոյն ուղութեան: Այո՛, եօթնեակի մը մէջ օր մը հանգիստ ընել և իրրեւ Տիրոջ նուիրուած օր՝ զայն սուրբ պահել, հին օրէնքին զըլխաւոր արամադրութիւններէն մէկն է: Եւ քրիստոնէութիւնը, նոյն իսկ առաքեալներու ժամանակէն, հանգիստի օր մը ընդունած է եօթնեակին առաջին օրը, միաշարաքը կամ կիրակին (տէրունի օր), Փրկչին Յարութեան յիշատակին:

Ուրիշ կէտ մը. շարաքապահութեան քրիստոնէայ(?) պաշտպանները ժամանակագրական սխալի մէջ են, և պատմականապէս բոլորովին խախտու է իրենց գիտցածը երբ կը պնդեն հին օրէնքի Շարաքին վրայ:

Վասն զի նորագոյն ուսումնասիրութիւններու արդիւնքով գիտուած է որ Շարաքը, եօթնեակին 7րդ օրը, Հրէից մէջ նուիրուած էր Ենօվային, միանգամայն օր մըն էր հանգստեան, այսինքն առանին և հոգային աշխատութիւնները զադրեցնելու օր մը. — մարդասիրական սկզբունքով հանգիստ տալ վեց օր աշխատած, յոգնած մարմին: Ստուգել Հրէից մէջ Շարաքը իսկապէս հանգիստի օր մըն էր իր ծագումով, և յետոյ է որ եղաւ կրօնական օր մը, Ենօվային նուիրուած, հրեայ ժողովուրդին քաղաքակրթական յառաջդիմութեան համեմատ, զոհ ընելու օր մը, երկիրպաղութեան համար հաւաքումի օր մը, վերջապէս պաշտամունքի օր մը սինականներու մէջ, կամ ինչպէս Յիսուս-Քրիստոս ըսաւ՝ օր մը որ մարդու համար եղաւ. օր մը, որ հանգիստի օր ըլլալով հանդերձ պիտի ըլլար կրօնական կամ հոգեւոր կեանք

(*) Ամէն ազգի եւ ժողովուրդի մէջ կան աղէկ կամ գէշ օրերու նախապաշարումներ, այսինչ եւ այսինչ գործը ընելու եւ չընելու սովորութիւններ: Հրէից մէջ ալ կային այդպիսի նախապաշարումներ եւ սովորութիւններ: Կոյ՛ ցանկ մը, որուն համեմատ արգիլուած էր շարաք օրը ընել սա տեսակ գործեր. հերկել, սերմանել, հնձել, որայ կապել, կամենել, հոսել, մաքրել, աղալ, մաղել, շաղել, եփել, բուրդ խոզել, լուալ, զգել, ներկել, մանել, հինել, երկու ծոպ շինել, երկու թել ոլորել, երկու թել զատել, կապել, քակել, երկու հանգոյց ընել, երկու հանգոյց շինելու համար թել կարել. որս ընել, զենուլ, մորթել, աղել, կաշի շինել, մազերը հանել, կարել, երկու նամակ գրել, գրուածը քերթել նորէն երկու նամակ գրելու համար, շէնք շինել, փլցնել, կրակ մարել, վառել, մուրճով զարնել, քան մը տեղէ տեղ փոխադրել:

քի օր մը, խորհելու համար Աստուծոյ եւ աստուածայիններու վրայ: Հետեւորար Շաբաթ օրեր գործ չընելը պէտք է հասկցուի ո՛չ թէ տառական առումով, այլ հոգեկան իմաստով. վասն զի, ինչպէս որ Յիսուս-Քրիստոս սորվեցուց, արգիլուած էր բարի գործեր ընել շաբաթ օր: Բայց ժամանակ անցնելով, Շաբաթին ճառարան խնայք աւելի տեղ գրաւեց նախապաշարեալ միտքերու մէջ եւ այնպէս կարծուեցաւ որ սեէ գործ ընել կը նշանակէ սրբապղծել Շաբաթը: Հրեայ միտքը այս վիճակին մէջ էր երբ Յիսուս-Քրիստոս շաբաթ օրեր կը կատարէր բժշկութիւնները, կը քարոզէր սինակոններու մէջ, եւ ուժգին շնչաով կ'ըսէր. Շաբաթը մարդու համար եղաւ եւ ո՛չ քի մարդը շաբաթի համար:

Արդ, կարելի չէ բացատրել թէ ինչպէս քրիստոնեայ մը կրնայ հրէական Շաբաթը պահել փոխանակ կիրակիի, փակչելով սուրբգիրքի տառին եւ ո՛չ թէ հոգիին:

Շաբաթապահութեան անպատեհութիւնն ու հակասութիւնը ակնյայտնի է ո՛չ միայն պատմութեան ուղղացոյցներով, այլ նաեւ նոյն իսկ տոմարագիտական հաշուով:

Ո՛վ կրնայ ըսել թէ այսօրուան շաբաթը տառական իմաստով այն շաբաթ օրն է, որուն վրայ է խնդիրը թէ՛ Հին եւ թէ՛ Նոր Կտակարաններու մէջ: Լուսնի շարժումներուն եւ շրջաններուն համեմատ եղած հաշիւներ հաստատուն չեն. հետեւաբար, բառին դասական իմաստով, նոյն ինքն օրէնքով հրամայուած եւ Հրէից պահած շաբաթ օրը նոյն չէ, ամսաթիւի հաշուով, այսօրուան շաբաթ օրերուն հետ: Ուրեմն թէ՛ Հրեաներ եւ թէ՛ քրիստոնեայ շաբաթապահներ հակասութեան մէջ են՝ այնպէս կարծելով որ իրեւ թէ իրենք օրէնքով հրամայուած շաբաթ օրն է որ կը պահեն. ընդհակառակը, եօթնեակի մէջ կը պահեն եօթներորդ օրը (շաբաթը):

Միևեւոյն զիտողութիւնը կիրակի օրունան մասին:

Ըսինք թէ Յիսուս-Քրիստոսի Յարութեան յիշատակին՝ քրիստոնեայ աշխարհի համար միաշաբաթի օրը եղած է օր Տեսնեալ կամ Տեսնելի օր (= Կիրակի) եւ օր հաճախեալ: Արդ՝ քրիստոնէութեան համար կարեւորն է կիրակի օր մը, եւ ո՛չ թէ լուսնի հաշուով ճշգրտած կիրակի օրը, վասն զի

շաբաթական է լուսնային ամիսը եւ կարելի չէ որ եօթնեակին օրերը հանդիպին հաստատուն ամսաթիւերու:

Կարեւոր է նաեւ զիտնալ թէ Քրիստոնէութիւնը ո՛չ թէ հրէական Շաբաթը վերածեց կիրակիի, այլ բոլորովին մէկդի թողուց զայն (հրէական Շաբաթը) եւ ընդունեցաւ կիրակի օրը, նոյն ինքն Առաքեալներու ժամանակ, «Եւ միաշաբաթի օրը (գրաբարը՝ «յաւուրն շաբաթուց») երբ ժողովուրդ էինք հաց բեկանելու» (Գործք. Ի. 7): «Ամէն միաշաբաթին ձեռքով ամէն մէկը իր քով թող զանձէ (պահէ) ինչ որ կը յաջողի» (Ա. Կորնթ. ԺԶ. 2): «Եւ կիրակի օրը Հոգին իմ՝ վրաս եկաւ» եւայլն (Յայտ. Ա. 10):

Քրիստոնէութեան առաջին տարիներուն մէջ շատ պարզ էր կիրակիին ըմբռնումը իրեւ զուտ քրիստոնէական հաստատութիւն, եւ ո՛չ թէ հրէական Շաբաթին տեղ եղած կարգադրութիւն մը, բայց յետոյ կամաց կամաց սկսաւ շփոթը եւ այնպէս կարծուեցաւ թէ կիրակին գրուած ըլլալ փոխանակ Շաբաթի:

Այս ծանօթութիւններն ու բացատրութիւնները բաւական կը համարինք անոնց համար, որ իրողութիւնները եղածին պէս հասկնալու չափ ողջմտութիւն ունին:

Անոնք որ շաբաթապահութեան վրայ կը պնդեն, կը ժողովեն Հին Կտակարանի մէջ ի նպաստ հրէական Շաբաթի ըսուած համարները, եւ այնպէս կը կարծեն որ շաբաթապահներուն միայն վերապահուած է փրկութիւնը: Ասոնք խաբկանք են պարզապէս: Ճշմարիտ քրիստոնեաներ, որոնք ստուգիւ լուսաւորուած են Աւետարանի լուսով եւ կ'ապրին քրիստոնէական կեանք մը եւ հաւատարիմ են իրենց Մայրենի եկեղեցւոյն, պէտք չէ տարուին ա՛յն քարոզիչներէն եւ սերմանաքաղներէն, որոնք խօսքի վաճառականներ են, Ս. Պօղոսի բացատրութեամբ (Բ. Կորնթ. Բ. 17), եւ լեցուցած են իրենց զանկը Հին Կտակարանէն ընտրուած համարներով եւ հատուաներով, փակչելով անոնց տառին, եւ տունէ տուն եւ տեղէ տեղ պտտելով կ'ապականեն բարի եւ միամիտ հոգիները եւ կը կարծեն որ արձագանդ կ'ըլլան ճշմարտութեան. ընդհակառակը այնպիսիներ կը մեղանչեն ճշմարտութեան դէմ, որոնք իրենց

հացին եւ հանգիստին համար ծախսուած ողորմելի մարդիկ են, հոգիներու փրկութիւնը կը փնտոեն Սուրբ Գիրքի տառերուն մէջ եւ ո՛չ թէ տոռնց հոգեւոր իմաստին մէջ, եւ մերթ զիտնալով եւ շատ անգամ չգիտնալով գործիք եւ պատկանդարան կ'ըլլան աղանդամիտներու ձեռքը: Այսպիսիներուն նկարագիրը պիտի ուզէինք տեսնել Բ. Տիմոթ. Գ.ի մէջ, բայց այնքան չենք ուզեր յառաջ երթալ, միայն կ'ըսենք Առաքեալին հետ թէ «անոնք միշտ կ'ուսանին, բայց չեն հասնիր ճշմարիտ գիտութեան»:

Հայ շարթապահներ աւելի լաւ կ'ընեն եթէ իրենց համոզումով ու հաւատքով ապրին եւ չապականեն ուրիշներուն միտքը:

Առաքեալին հետ կ'ըսենք անոնց բաւմիտ զոհերուն.

— Կը դարմանամ որ այդպէս շուտով ուրիշ աւետարանի կը փոխուիք անկէ՝ որ ձեզ կոչեց Քրիստոսի շնորհքին: Չկայ ուրիշ աւետարան մը. միայն թէ կա՛ն ոմանք որոնք կը խռովեն ձեզ եւ կ'ուզեն խանգարել Քրիստոսի աւետարանը: Բայց եթէ մենք կամ երկինքէն հրեշտակ մը գայ, եւ աւետարանէ ձեզի անկէ տարբեր աւետարան մը, զոր մենք աւետարանեցինք ձեզի, նոյնեալ ըլլայ: Ինչպէս յառաջ ըսինք, հիմայ նորէն կ'ըսեմ, եթէ մէկը ձեր ընդունածէն տարբեր աւետարան քարոզէ ձեզի, նզովեալ ըլլայ (Դղժ. Ա. 8, 9):

Անոնք որ քրիստոնեայ են եւ չեն հասկընար ու չեն հաւատար Յիսուս-Քրիստոսի խօսքին թէ շաքար մարդու համար եղաւ եւ ո՛չ թէ մարդը շարաթի համար, պէտք չէ որ քրիստոնեայ համարուին:

Թլփատութիւնն ալ Հին Կտակարանի մէջ Շաքարի չափ եւ անկէ աւելի կարեւորութիւն ունեցող խնդիր մըն է. անթըլփատները կը համարուին պիղծ: Շարթապահներ, որոնք փակչած են հին օրէնքի տառին, ինչո՞ւ համար Թլփատութեան օրէնքը չեն պահեր: Հին օրէնքը միայն Շարթի շուրջ կը դառնայ: Հակասութիւն մը չէ՞ տարկաւ: Եսայիի ԻԴ. 5, 6 համարները, որ շարթապահներու բերնին ծամոցն է ոչ-շարթապահներուն բարի հոգիները խռովելու համար, կը դառնայ իրենց դէմ, «որովհետեւ երկիրը պղծուեցաւ իր բնակիչներով. քանզի անոնք զանց

ըրին Տիրոջ օրէնքը. փոխեցին անոր հրամանները եւ խափանեցին յաւիտեական ուխտը. այս պատճառաւ նոյնք կերաւ երկիրը, որովհետեւ անոր բնակիչները մեղանչեցին, ասոր համար անոր բնակիչները աղքատ պիտի ըլլան եւ քիչ մարդիկ պիտի մնան»:

* * *

Շարթապապահութեան մասին պիտի չը գրէինք այս տողերը ՍԻՈՆԻ սուղ սիւնակներուն մէջ, եթէ մասնաւոր խնդրանք մը ուղղուած չըլլար մեզի Յոաննայէն Ս. Հ.ի կողմէն, որու նամակէն կը քաղենք հետեւեալ տողերը:

— «Ձորս տարի է կը բնակիմ Տիկ. Գափամանեանի ընդարձակ շէնքը, ուր սկիզբէն ի վեր բողոքական թէ շարթապահ հայ քարոզիչներ կիրականօրեայ ժողովներ սարքելով կը շահագործեն միամիտ հայ վարձակալներու հաւատքը: Գրեթէ 30 ընտանիքի կը հասնինք. երկու տարի յառաջ ջերմեռանդ կ'ին մը կըցան որսալ: Խեղճ կ'ինս ալ, բնական է, կը յաճախէր «Աստուծոյ խօսք» ըսելով. թէ՛ ես եւ թէ՛ ծնողքնիս, առանց գուշակելու հետեանքը, միամտաբար կը թոյլատրէինք: Յունիս ամսոյ կ'իստեն յաջողեցան վերջապէս կնոջս հաւատքն ալ յեղաշրջել, անարգել տալով Եկեղեցին իր պաշտամունքով, ձէսերով եւ հոգեւոր վարչութիւնով. եւ հակառակ այնքան ստատելուս՝ Մոռնի եղերքը մկրտուիլ կ'երթայ զաղտնարար՝ երեք զաւակներով»: Յետոյ կը նկարագրէ իր կնոջ հետ ունեցած առտնին վիճաբանութիւնները եւ խըռովութիւնները այս մասին, որուն արդիւնքը կ'ըլլայ կնոջ վերադարձը իր Մայրենի Եկեղեցին:

Բայց հայ շարթապահ որսորդները դուր եւ զաղար չունին. իրենց բոլոր տարօրինակութիւնները կ'աշխատին եղեր հաստատել Սուրբգիրքի վկայութիւններով. դէմ կը խօսին եղեր խաչի եւ սրբոց բարեխօսութեան. իրենց թիրթիւ ալ ձրի կը ցրուեն եղեր հայ ժողովուրդին մէջ, եւ վերջապէս, նամակագիրը կը խնդրէ որ այս նիւթերուն վրայ գրուի ՍԻՈՆԻ մէջ եւ ժողովուրդը լուսաւորուի:

Ասոնք նորութիւններ չեն Քրիստոնէութեան պատմութեան մէջ, ինչպէս նաեւ

հայ ժողովուրդի համար: Միայն, շատ ցաւալի է որ հայ դազութեանը մէջ հայ անունը կրող՝ շահատէր և կրօնամոլ մարդիկ հանգիստ չեն թողուր պարզամիտ ժողովուրդը:

Քրիստոնէութիւնը կեանք է և ո՛չ թէ շարաթապահութիւն կամ յարանուանութիւն: Իւրաքանչիւր քրիստոնէական եկեղեցի կը փրկուի իր հաւատքով: Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հաւատքը, պաշտամունքը, կարգուկանոնը, ևայլն, բաւական եղած են մինչև հիմայ և ե՛ն, իր զաւակները դաստիարակելու համար համաձայն Աւետարանի կրօնական ճշմարտութիւններուն և ոգւոյն:

Մեզ համար աւելորդ և անօգուտ կը համարինք համոզել շահատէրները, կրօնամոլները և վարձկան մշակները: Առաքելը կ'զգուշացնէ իր աշակերտները այսպիսի պարագաներու մէջ՝ ըսելով թէ պիղծ և անոտի խօսքերէն հեռի կեցիր... ևայլն (կարդացէ՛ք Բ. Տիմ. Բ. Գլուխը):

Անոնք որ հին օրէնքի վրայ կը պընդեն, և նոյն իսկ Յիսուս-Քրիստոսի խօսքերը յառաջ կը բերեն իրեն վկայութիւն հին օրէնքին պահպանման (Մք. Ե. 18), պէտք է գիտնան որ Մարկոսի Աւետարանին համաձայն, Փրկչին ուղղակի իր իսկ խօսքերուն համար ըսաւ թէ երկինք և երկիր պիտի անցնին, բայց իմ խօսքերս պիտի չանցնին (Մրկ. ԺԳ. 31): Եւ Փրկչին խօսքերէն մէկն ալ է. Շարաքը մարդու համար եղաւ և ո՛չ քի մարդը շարաքին համար:

ԲԱՏԿԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԽՈՐՀԱՆՈՒՄ ԵՒ ԽՈՍՔ

Երկ ևկարիչ լինելի, Բարեգործութիւնը կը ևկարի՛կ՝ ֆողը դիմելի՛ն՝ իրեն Աստղածորութիւն, և մասը շրթունքի՛ն՝ իրեն Լուսնիւն. իսկ Երախագիտութիւնը՝ ընդհակառակը, փողը քերելի՛ն՝ իրեն Համբաւ:

*

Ամեն ինչ վնասակար է անոր՝ որ քարիին գիտութիւնը չունի:

Ս. ՅԱՎՈՐԱՅ ԲԵՄԷՆ

«ԳԻՆԻՆՈՑ ՈՒՆԻՆ»

(Յովն. Բ. 1-11)

Յիսուսի մկրտութենէն երեք օր ետքը Գալիլիոյ Կանա քաղաքին մէջ հարսանիք մը կար: Յիսուս հրաւիրուած էր իր մօր և քանի մը աշակերտներու հետ. զայն. ինչու որ Ան կը մօնէր ընկերային բոլոր խաւերու մէջ: Հարսանիքի մէջ ուրախութեան գլխաւոր նիւթը կազմող զինին պակսեցաւ: Ի՞նչ ընել: Տիրամօր խնդրանքին վրայ տեղի տուաւ Յիսուս: Մարմարէ ջրամանները լեցուցին ջրով, Յիսուսի բերին, և ահա աստուածային զօրութիւնը յայտնուեցաւ. ջուրը գինիի փոխուած էր: Աստուածորդին իր փառքը յայտնեց. հրաւիրեալները աստուածատուր գինին վայելելով ապուշ կտրեցան, իսկ աշակերտները հաւատացին:

* * *

Ս. Ծննդեան առաւել և անկէ շարաթ մը վերջ Հայց. եկեղեցւոյ մէջ երգուեցաւ սրբազան Բանաստեղծին հանճարեղ ներշնչումը, որու համաձայն Քրիստոս փեսայ է, եկեղեցին՝ հարս, Յովհաննէս՝ փեսաւէր և հաւատացեալները՝ հրաւիրեալ՝ հոգեւոր հարսանիքին: Սակայն, զժբախտաբար չունինք հարսանիքի գինին. մեր ամանները պարզ ջուրով լեցուած են: պէտք է որ անոնք պատուական գինիի փոխուին Յիսուսի ձեռամբ. այսինքն մեր սրտերը լեցունին աստուածային Ս. Հոգիով, առանց որու ուրախութիւն, հոգեւոր հարսանիք, անմահական կեանք չկայ: Մենք պարզապէս վերնատունը քաշուած աշակերտներ, պէտք է որ առաքեալ ըլլանք, քողցուած լից ըլլալով Ս. Հոգիով՝ որ մեր սրտերը ոչ թէ միայն անսպառ ուրախութեամբ կը լեցնէ, այլ նաեւ մեր միտքն ու հոգին կը լուսաւորէ և մեզի կուտայ առիւծի սիրտ մը և հրեղէն լեզու մը: Աստուածային շնորհքը, սակայն, կը հանգչի միայն անոնց վերայ որոնք «սուրբ են սրտիւք»: Դժբախտաբար ծնողքներ այժմ իրենց զաւակներու մաքուր սրտէ աւելի սուր միտք կ'երազեն, առանց անդրադառնալու սա բացայայտ ճշմարտութեան՝ թէ մտքով զար-